

بررسی آمارهای اقتصادی نشان می‌دهد نباید دست فرمان سیاستگذاری اقتصادی دهه ۹۰ تداوم یابد

کابوسی بازگشت به دهه ۹۰

گزارش

یکی از موضوعاتی که در روزهای اخیر مردم شریف ایران برای انتخابات چهاردهمین دوره ریاست جمهوری باید مورد توجه قرار دهند، عدم روی کار آمدن دولتی است که در امتداد

مسیر اقتصادی دهه ۹۰ باشد. وضعیت نابسامان متغیرهای اقتصادی دهه ۹۰، تصویری کابوسی وار از این دهه را برجای گذاشت. بررسی آمارهای اقتصادی، ویرانی‌های برجای مانده دولت روحانی را برپیکره اقتصاد ایران نشان می‌دهد که می‌تواند درس عبرتی باشد تا با نگاهی دقیق‌تر فرمان اقتصاد ایران را به دستان کسی تحویل داد تا مجدداً به بیراهه اقتصادی دهه ۹۰

بازنگردیم. رکوردداری بالاترین نرخ تورم و خلق نقدینگی، میانگین رشد اقتصادی صفر درصد، میزان منفی تشکیل سرمایه، کاهش درآمد ملی سرانه، عدم توفیق در جذب سرمایه‌گذاری خارجی، افزایش بدهی‌های خارجی، جهش‌های پیاپی نرخ ارز، ولنگاری بازار مسکن و فوت بیمار کروناوی در روز تنها بخشی از میراث دولت روحانی است.

بی‌اعتنایی دولت روحانی نسبت به خانه‌دار کردن مردم

دولت روحانی نه تنها خانه خریدن، بلکه اجاره یک واحد مسکونی هم برای بخش قابل توجهی از مردم آرزو شد. سال ۹۲ میانگین هر متر مربع واحد مسکونی در شهر تهران تنها ۴ میلیون تومان بود و در طول دوره وی مسکن نزدیک به ۸۰۰ درصد افزایش قیمت را تجربه کرد. کارشناسان دلیل اصلی این رشد ۸۰۰ درصدی قیمت مسکن را توقف نهضت تولید و عرضه مسکن مهر و بی‌اعتنایی دولت به خانه‌دار کردن مردم می‌دانند. در این سال‌ها نقل و انتقال واحدهای کوچک و قدیمی ساز همواره روند صعودی داشته است.

کاهش درآمد ملی سرانه

شاخص سرانه درآمد ملی، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی است که پیرای نشان دادن وضعیت اقتصادی یک کشور به کار می‌رود و بهبود این شاخص بیانگر وضعیت مناسب خانوارها، بنگاه‌های اقتصادی و بخش‌های مختلف است. درآمد سرانه در یک دهه اخیر از ۹،۲ میلیون تومان در سال ۹۰ به ازای هر نفر در سال ۹۸ به ۸،۴ میلیون تومان (به قیمت ثابت سال ۹۰) کاهش یافته است. این یعنی درآمد مردم در یک دهه اخیر نه تنها افزایش نداشته که کاهش حالی این ارقام را اعلام کرده که اصلی‌ترین دلیل این بحران تورم فزاینده سال‌های اخیر بوده است.

رشد منفی در بخش عملکرد روحانی

بررسی آمارهای بانک مرکزی از رشد اقتصادی بخش ساختمان در دوره‌های مختلف نشان می‌دهد که دولت روحانی تنها دولت پس از انقلاب است که رشد منفی را در طول ۸ سال عملکرد خود برجای گذاشته است و این عملکرد فاجعه‌بار ناشی از تفکر اشتباه و ضعف عملکرد دولت روحانی است. یکی از بارزترین مواضع و ایده‌های آخوندی در کابینه نخست روحانی، انتقادانش از مسکن مهر بود که تا روز پايانی فعالیتش در دولت بر آن مصر بود. او با «مزخرف» خواندن پروژه مسکن مهر، نخستین رویارویی خود با مسکن مهر را رقم زد. عباس آخوندی که خود هیچ دستاورد مثبت و مؤثری در حوزه مسکن نداشت و به گفته کارشناسان، سیاست‌های اشتباهش، یکی از عوامل نابسامانی و انباشت جالش‌های بازار مسکن در نیمه دوم دهه ۹۰ بود، در دولت یازدهم مسکن مهر را مزخرف نامید. وی در ۵ سال وزارتش، نتوانست راهکار مناسبی برای تکمیل این طرح بیابد و پروژه‌های مسکن مهر پروژه در پردیس را با کوله‌باری از مشکلات حقوقی، زیرساختی، مالی و بانکی به وزیر بعدی تحویل داد. بررسی آمارهای واحدها و ساختمان‌ها در کلیه مناطق شهری نیز گواه عملکرد فاجعه‌بار آخوندی در این بخش است.

رکوردشکنی

تورم‌های

فزاینده،

میانگین رشد

اقتصادی

صفر درصد،

نرخ منفی

تشکیل

سرمایه،

عدم جذب

سرمایه‌گذاری

خارجی،

افزایش

بدهی‌های

خارجی،

جهش‌های

پیاپی نرخ

ارز، ولنگاری

بازار مسکن

و فوت

۷۰۰ بیمار

کروناوی در

روز و افزایش

نابرابری تنها

بخشی از

کارنامه‌ای

است که تفکر

دولتمردان

روحانی

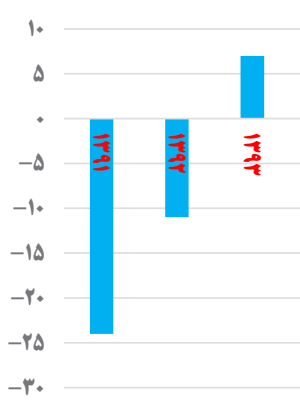
بر اقتصاد

ایران برجای

گذاشته

است

نرخ رشد تشکیل سرمایه

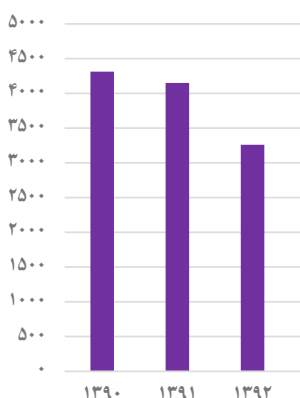

کشیدن ترمز سرمایه‌گذاری در اقتصاد

مرکزی متوسط نرخ رشد یک دهه اخیر تشکیل سرمایه ثابت ناخالص کل، ماشین‌آلات و ساختمان در دوره ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ به ترتیب معادل ۰،۶۹-، ۰،۱۰- و ۰،۲- درصد بوده است. البته براساس آمار بانک مرکزی سال ۱۴۰۱ میزان سرمایه‌گذاری یا همان تشکیل سرمایه ثابت ناخالص با رشد ۶،۷ درصدی رکورد این شاخص را در طول یک‌سال اخیر زده است.

در یک دهه گذشته تشکیل سرمایه و تولید ناخالص داخلی کشور با رشد‌های پایین و بعضاً منفی روبه‌رو بوده است. نتایج عدم ثبات در شرایط اقتصاد کلان به دلیل ناکارآمدی و بی‌برنامگی دولت گذشته در کاهش سرمایه‌گذاری و تولید و همچنین ترغیب فعالان اقتصادی به فعالیت‌های سفته‌بازانه در دهه ۹۰ قابل مشاهده است. براساس آمارهای بانک

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (میلیون دلار)

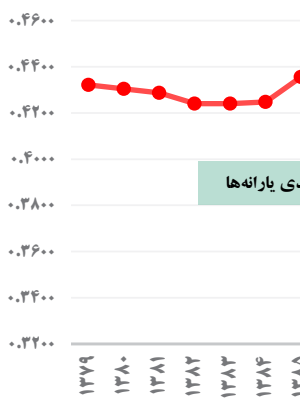

عدم جذب سرمایه‌گذاری خارجی

آن‌که میزان سرمایه‌گذاری خارجی در سال‌های ۹۰ و ۹۱ در اوج تحریم‌های نفتی و هسته‌ای بیش از ۴ میلیارد دلار در سال بود اما پس از برجام روندی نزولی به خود گرفت، به طوری که سال ۹۵ به ۳ میلیارد و ۲۲۳ میلیون دلار و سال ۹۶ به ۲ میلیارد و ۴۳۰ میلیون دلار رسید. این عدد سال ۹۶ به رقم ناامیدکننده یک میلیارد دلار هم رسید.

موردی که روحانی همواره سعی داشت بر آن تأکید کند، بلند بودن زیان دنیا نوید ارتباطات اقتصادی - سیاسی با جهان بود اما فارغ از کارنامه سیاسی که مشخص شد بلند بودن زیان دنیا، تنها بلوف بود، دولت در این زمینه در حوزه اقتصاد رفوزه شد. شاهد این مدعی هم میزان سرمایه‌گذاری خارجی به روایت بانک مرکزی است. با

ضریب جینی

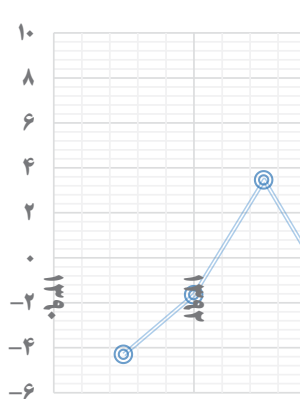

بدترین دولت پس از انقلاب در افزایش فاصله طبقاتی

توزیع درآمد) و یک (نمایانگر عدم برابری توزیع درآمد در جامعه) تغییر می‌کند. براساس گزارش مرکز آمار شاخص ضریب جینی که در پایان دولت احمدی‌نژاد به ۰،۳۶۶/ واحد کاهش یافته بود در پایان دولت روحانی به ۰،۴۰۱/ واحد افزایش یافته است. بدین ترتیب در ۸ سال عملکرد دولت روحانی نابرابری توزیع درآمد بشدت زیاد شده است.

بر اساس گزارشات مرکز آمار، شاخص‌های توزیع درآمد در دولت روحانی به بدترین وضعیت خود رسیده و فقرا فقیرتر و مرفه‌ان پولدارتر شدند. شاخص ضریب جینی در دولت روحانی بشدت افزایش یافته است. ضریب جینی از شاخص‌های مهم اندازه‌گیری نابرابری توزیع درآمد است. اندازه این شاخص بین صفر (معرف جامعه‌ای با برابری کامل

رشد تولید ناخالص ملی (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵)

میانگین رشد اقتصادی نزدیک به صفر درصد

همگان بر از دست رفتن فرصت‌های اقتصادی دهه ۹۰ اذعان دارند. دهه ۹۰ به علت ناکارآمدی‌ها و ترک فعل‌های بی‌شمار دولت تدبیر و امید از رشد اقتصادی محروم شد و میانگین رشد اقتصادی صفر درصد به ثبت رسید. جهش‌های شدید نرخ ارز و تورم‌های مستمر بالا، عدم تأمین واکسن در دوره کرونا، تشدید بیکاری در کشور، افت

سرمایه‌گذاری خارجی، رشد فزاینده حجم نقدینگی، عدم ساخت مسکن و جهش‌های قیمتی بخش ساختمان در دوره روحانی و کاهش درآمد سرانه ایرانیان در این دوره زمانی، تنها لیست کوتاهی از خسارت‌های دولت حسن روحانی است که این روزها وی از آنها به‌عنوان هدایایی برای دولت سیزدهم بیاد می‌کند.

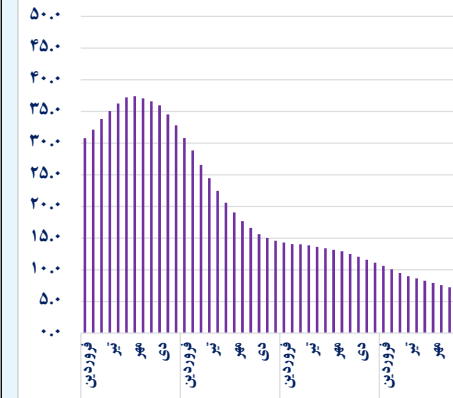

توزیع رانت ۶۶ میلیارد دلاری به همراه جهش‌های ارزی

بدون اغراق بزرگ‌ترین تخلیفات ارزی و عظیم‌ترین توزیع رانت ارزی را دولت روحانی در سال ۹۷ بنا گذاشت. تخصیص ارز ترجیحی ۴۲۰۰ تومانی سیاستی بود که منجر به هدر رفت بالغ بر ۶۶ میلیارد دلار از منابع ارزی کشور شد، در حالی که این حمایت را به مصرف‌کنندگان نهایی ثابت نکرد. این سیاست دولت روحانی با احتساب اختلاف قیمت ارز تخصیص داده شده و قیمت بازار در سال‌های ۹۷ تا ۱۴۰۰ منجر به توزیع رانتی معادل ۷۲۰ هزار میلیارد تومان شد. این ارقام شاید برای عموم مردم ملموس نباشد و برای مقایسه این اعداد و ارقام، در ادامه تأمین مالی برخی اقدامات و پروژه‌ها در کنار این

توزیع رانت مقایسه می‌شود تا درک بهتری از بزرگ‌ترین توزیع رانت ارزی اقتصاد ایران در دولت روحانی بدست آورد. در بین دولت‌های پس از انقلاب، دولت حسن روحانی منفی‌ترین کارنامه را در کنترل نرخ ارز و حفظ ارزش پول ملی کشور به جای گذاشت. نرخ دلار در بازار آزاد در دوره هشت‌ساله حسن روحانی ۶۸۶ درصد افزایش یافت تا بی‌سابقه‌ترین گرانی ارز در تاریخ اقتصاد پس از انقلاب رقم بخورد. در بین دولت‌های پس از انقلاب، بعد از دولت روحانی که رتبه اول را از لحاظ گرانی ارز داشته، دولت موسوی با ۳۴۱ درصد و دولت رفسنجانی با ۲۹۷ درصد در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند.

رکورد بالاترین میزان تورم در ۲۰ دهه اخیر

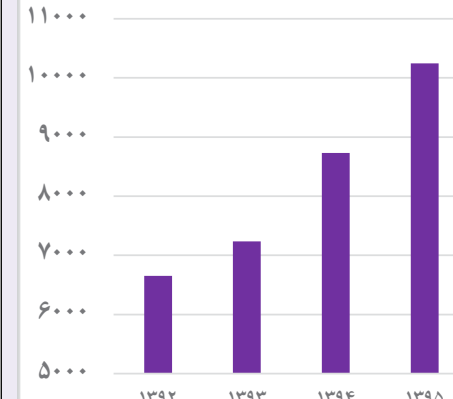

رکورددار تورم از جنگ جهانی دوم

بعد، بانک‌ها از بانک مرکزی استقرض کردند. براین اساس است که نقدینگی ۴۷۰ هزار میلیارد تومان آخر دوره دولت دهم، در پایان دولت اول روحانی به ۱۵۰۰ هزار میلیارد تومان افزایش یافت، یعنی نقدینگی حدود ۳ برابر شد و دولت تلاش کرد منابع مورد نیاز را از طریق بانک‌ها تأمین کند. دولت روحانی در دوره اول با بهره‌گیری از ابزارهای مقطعی همچون افزایش نرخ بهره بانکی، موفق شد نرخ تورم را موقتاً تک‌رقمی کند؛ با این حال بی‌توجهی دولت به اصلاح اساسی ساختارهای اقتصاد باعث شد کاهش تصنی تورم با جرقه بازگشت تحریم‌های آمریکا از بین رفته و دولت روحانی را رکورددار بزرگ‌ترین تورم دو دهه اخیر کند.

روحانی سال ۱۳۹۲ با برخی شعارهای انتخاباتی از جمله کنترل تورم، رأی کسب کرد و اواسط مرداد سال ۱۳۹۲ دولتش را تشکیل داد. با کنترل شرایط توسط دولت روحانی، تورم کل سال ۱۳۹۲ در حد ۳۴،۷ درصد شد. برای سال ۱۳۹۳ روحانی وعده داده بود تورم را در محدوده ۲۵ درصد کنترل می‌کند ولی عملاً نرخ تورم تا ۱۵ درصد کاهش چشمگیر پیدا کرد. روحانی در ۴ سال اول خود، اقدام به استقرض از بانک‌ها کرد و در ادامه به بانک مرکزی اجازه داد به بانک‌ها وام بدهد. پس از آن دولت اعلام کرد ما از بانک مرکزی وام نگرفتیم. البته دولت از بانک مرکزی وام نگرفت در حالی که از بانک‌ها استقرض کرد و در مرحله

جمع بدهی‌های قطعی (میلیون دلار)

بدهی خارجی، میراث برجای مانده دولت گذشته

خارجی کشور در ۱۰ سال گذشته افت و خیزهای بسیاری داشت. در سال ۱۳۹۲ بدهی خارجی کشور برابر ۶ میلیارد و ۶۵۵ میلیون دلار بود و در سال‌های ۹۳، ۹۴ و ۹۵ این شاخص سیر صعودی داشت و به ترتیب برابر ۵ میلیارد و ۱۰۷ میلیون دلار، ۷ میلیارد و ۳۷۶ میلیون دلار و ۸ میلیارد و ۴۸۱ میلیون دلار بود و بیشترین افزایش بدهی در دهه اخیر به سال ۱۳۹۶ بازمی‌گردد. در این سال بدهی خارجی به ۱۰ میلیارد و ۹۱۰ میلیون دلار رسید یعنی ۲ میلیارد و ۴۲۹ میلیون دلار افزایش یافت.

بررسی جزئیات بدهی خارجی دولت در ۱۰ سال گذشته حاکی از این است که بیشترین رشد بدهی در سال ۹۵ برابر ۲ میلیارد و ۴۲۹ میلیون دلار بود و بالاترین میزان پرداخت بدهی در سال ۱۴۰۰ به میزان ۲ میلیارد و ۳۹۳ میلیون دلار گزارش شده است. بدهی خارجی شامل بدهی‌های یک کشور به وام‌دهندگان خارجی است و شامل وام‌های دریافتی از بانک‌های خصوصی خارجی، دولت‌های دیگر و مؤسسه‌های مالی بین‌المللی مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی خارجی است. بدهی